

Forsvundne Kirkeklokker.

Ved stud. mag. Victor Hermansen.

I året 1601 opholdt, fortæller Niels Slange¹⁾, kong Kristian den fjerde sig »mesteendeel udi Halland; hvor hen hand reysde til og fra, for at have tilsium med Halmstad, som hand med Volde og Værn lod befæste, saa at dend kunde ansees for en dygtig Fæstning til at hindre Naboernes Indtrængseler, der som de noget imod Riget skulle ville begynde. Hand lod ogsaa befæste Agershuus i Norge; og var hand self der oppe udi Foraaret for Fæstningen at anlægge. Thi hand saae og mærkede nok baade af de U-roeligheder, som nu udi Sverrig stod udi fuld Flamme og Lue, saa og af Hertug Karls²⁾ Forehavende, at Sverrig ikke søgte andet end U-ændelighed, og som omsider til Forvirring og U-eenighed ville udbryde mellem disse Riger: Hvorfor Hans Kongelige Majestæt ikke ville efterlade noget, som kunde tiene til at befæste sine Grændser«.

Da han derfor i slutningen af juli måned opholdt sig på Kronborg for at fejre en af rigsrådernes, Breide Rantzau's bryllup³⁾, overvejede han sammen med de rigsrå-

¹⁾ Den Stormægtigste Konges Christian den Fierdes Konges til Danmark og Norge, ... Historie, Sammenskreven af Niels Slange. .... men .... forbedret af Hans Gram.... Kbhvn. 1749 I, p. 171.

²⁾ Den senere Konge Karl IX (1604—11).

³⁾ Kr. Erslev: Aktstykker og Oplysninger til Rigsraadets og Stændermødernes Historie i Kristian IV's Tid. Kbhv. 1883—85. I, p. 108.

der, som i samme anledning var tilstede, hvilke forholdsregler der skulde tages, da »Rigenns befestninger paa Grendzerne saa well som paa wor Skibs Armade medt groff skjøtt och anden munition icke Erre saa forsørge som notturften och leiglihedenn well kunde wdfordre thersom thet Gud forbiude Noget findtlich och wforuarendis kunde paakomme«. Resultatet af overvejelserne blev, at de fandt det »for gott och raadeligt till trygere forsikring gauffn och beste for Riger og Lande«, at »en hver landz bye Kirke her offer allt Rigett Som haffer flere Kloker, End en, skall icke Niude och beholde wden den Største Kloke och de andre skulle bliffue omstøfft och anuendt Rigens arkeli¹⁾ till bestyrkning och forbedring, Ansehendis att en hver landz bye Kirke kand haffue noch udi en Klocke, med huilken den Kirkes tieniste tilbørligen och nochsom kand forrettis, Eller och dersom at Sognene erre saa wide, at flere Klocker end en wille giøres fornøden kand Kirkerne effter deris formue och leiglihed bliffue igen med flere Klocker forsørgede om behoff giøres.«²⁾

Denne fremgangsmåde til at skaffe det nødvendige metal til det manglende skyts — en fremgangsmåde, som jo har sine paralleler i nutiden — blev meddelt de fraværende rigsråder med bøn om, at de vilde tilstille kongen deres betænkning.

Deres svar må have godkendt forslaget, thi d. 10. okt. samme år udgår der et brev fra kongen til alle lensmændene om, at han med rigets råd har overvejet og med dets bevilling bestemt, at der fra hver landsbykirke landet over, »Som Wij paa Cronens eller Capitells wegne hafue Ius patronatus och rettighedt till«, skal indsendes til København »saa mange Klocker, som der er at bekomme«. Dog skal den største klokke hvert sted være undtaget herfra.

De således samlede klokker skal lensmanden »med første leiglihet, och medt den Ringiste omkostning skie kandt lade føre och forskicke till wor Kiøbstad Kiøpen-

¹⁾ d. e. artilleri.

²⁾ RA. Sjællandske Tegnelser XIX, p. 319.

haffn och thend paa Mynten der sammestedes leffuere Thagendis Aff vor Strechemester der same stedis Nøiagtig beuiss baade paa wechten och tallet paa samme Klocker«. ¹⁾

Hvor mange klokker der blev ødelagt, og hvor meget metal der på den måde kom ind for Roskilde lens vedkommende, får vi et indtryk af ved at gennemlæse det bevis²⁾, som lensmanden Peder Basse fik ved afleveringen til mønten i København i 1602. Det lyder saaledes: »Anno 1602 thennd 14. Octobris Haffuer Erlig och Welbiurdig mand Peder Basse til Sørup, Kong. May.ttes Befallingsmand paa Roskildegaard, Ladet offuergiffue och Inndlægge, Udi hogbemelte Konn: Mayttes Rennte Cammer Enn Anders Hanssøns Skriffuer paa Bremmerholmenn her for Kiøpenhaffnn Slot, hans Unnderskreffne Register och Bewiis Inndehollenndis, At for.ne Peder Basse Haffuer frembsenndt och Leffueritt til forbemelte Anders Hanssøn, Disse eftterskreffne Klocker, som efter Konn: Maitts skriffuelse och befaling, ere Udtageenn aff the Kircker, udj Roskildegaardtz³⁾ Leenn, som effterfølger,

1 Klocke aff Saaby Kirke, wog	3½	skippund	1	lispund
„ Fløng	2	„	8	„
„ Windinge	2	„		„
„ Rye			19	„
„ Hersløff	2½	„	8	„
„ Kornerup	1	„	4	„
„ Querckeby	2½	„	8	„
„ Norderup			18	„
„ Snesløff			18	„
„ Sndeløff	2½	„	5	„
„ Reersløff	1	„	6	„
„ Gonsemagle [Gundsømagle]	1	„	4	„

¹⁾ Sjællandske Tegnelser XIX, p. 328 b.

²⁾ RA. Roskildegaards Len. Kvittansiariumsbilag 1598—1627. Nr. 33. Tallene er her gengivet med arabertal, ikke som i beviset med romertal.

³⁾ Roskildegårds len omfattede på dette tidspunkt Alsted, Ramsø, Ringsted, Sømme, Tune og Voldborg herreder. Kr. Erslev: Danmark-Norges Len og Lensmænd 1596—1660, p. 19.

1 Klocke aff Dostrup Kirke, wog		9½ lispund	
„	Gillebrønd	3	skippund
„	Øsemagle	1	„ 3
„	Huerstrup	3	„ 3
„	Thostrup	2	„ 9
„	Kierkerup	3	„ 2
„	Hyllinge	3	„ 2
„	Haudorp		15
„	Ruerup	2	„ 2
„	Jøllinge	2	„ 7
„	Torslund	2½	„ 9
„	Allindemagle	1½	„ 8
„	Beenløse		19
„	Harsted	1½	„ 8
„	Glim	2	„ 1
„	Sengeløse	4½	„ 8
„	Sirstede [Sigersted]	2	„ 4
„	Hem		19
„	Farridløs [Farringløse]	1	„ 8
„	Siuff [Syv]	4	„ 6
„	Sonnerup	2	„ 2
„	Heuelsi	1½	„ 5
„	Wiiersted [Vigersted]	2	„ 7
„	Himmeløff	3½	„
„	Thestrup		19
„	Kidtzerup	1½	„ 1
„	Serkeløs [Særløse]	1	„ 6
„	Nørre Hualsøe	2½	„ 7
„	Hassløff	1	„ 6
„	Suorsløff [Svogerslev]	2	„ 5
„	Tersløff	2½	„ 4½
„	Gadstrup	2	„ 2
„	Ørsløff	2	„ ½
„	Sæby	2	„ 6
„	Førssløff	2½	„ 1
„	Boerup	1½	„ 7
„	Allersløff	2½	„
„	Aagerup	2½	„ 5
„	Kalslund	1½	„ 1
„	Ørsted	1	„ 6

1 Klocke aff wor Frue Kircke i Roskilde wog 2½ skippund 3 lispund. 1 Klocke aff Spidalsbjerg¹⁾ Kircke i Roskilde wog 2½ Skippund. 1 Klocke aff Tudtze Kircke wog 15½ Lisspund. 1 Klocke

1) St. Jørgensbjerg.

aff Ousted Kircke wog $2\frac{1}{2}$ schippund 7 lisspund. 1 Klocke af Egby Kircke wog $3\frac{1}{2}$ skippund 8 lisspund.

Actum Kiøpennhaffnn Ut Supra.

Thenne beuis er i Kon: Maitt. Rentekammer Regi-sterit.

Enevold Kruse. Sivert Beck. Christoffer Gregers.

E. Haand. E. Hanndt. Dirickhsenn. Christensøn.

Sammentæller man vægtopgivelserne, vil det vise sig, at der alene fra Roskildegårds len er afleveret 122 skip-pund 6 lispund klokke-metal, hvilket omregnet til den nu-værende vægtenhed vil svare til 19,568 kg!

Men hvad der ved samme lejlighed er gået tabt af ar-kæologisk materiale, derom savner vi alle oplysninger. Selv danefæ blev omsmeltet. En halv snes år efter¹⁾ indleverede Peder Basse nemlig, ligeledes til Anders Hansen, »3 smaa Primb Klocker²⁾, som erre tagen fra naager Kircker der udj lennid, som icke warre thienlige der adt brugis weigede 8 skollepund, Saa och en Kaaber [bronze?] Ring, med en Thridze paa weigede 8 skol-pund, hvilcken er bleffuen op Pløigd och funden udj en liidenn Høy der i lennid«.

¹⁾ Roskildegårds Len. Kvittansiariums-bilag 1598—1627. Nr. 34. ^{28/2} 1611.

²⁾ Klocke, med hvilken der ringes til prim, d. e. morgenmessen, kl. 6.